

MAZOWIECKIE FORUM DZIEDZICTWA

IV edycja | Nad wodą

25 czerwca 2025 rok

ul. Wioślarska 8, Warszawa | The Tides

PROGRAM

Prowadzenie: Bogna Świątkowska

- 9.45 – 10.00 Otwarcie
- 10.00 – 10.15 Prelekcja: Dziedzictwo wody - krótki przewodnik myślenia o rzekach i z rzekami (15 minut)
Michał Kępski - Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- 10.15 – 11.30 Dyskusja: Porozmawiajmy o dziedzictwie wody (75 minut)
Marcin Dawidowicz – Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
Krystyna Jędrzejewska-Szmek, Michał Kępski, dr Stanisław Kordasiewicz
- 11.30 – 12.00 **Przerwa kawowa** ☕
- 12.00 – 12.45 Dyskusja: Czule o rzekach, jeziorach i mokradłach (45 minut)
Paweł Średziński, Anka Wandzel
- 12.45 – 13.00 Prelekcja: Krajobraz kulturowy i potencjał wody na przykładzie Dzielnicy Wisty (15 minut)
Jan Piotrowski – Pełnomocnik m.st. Warszawy Prezydenta ds. Wisty
- 13.00 – 13.15 Prelekcja: Samorząd i dziedzictwo wody. Przykład rzeki Mlecznej w Radomiu (15 minut)
dr Paweł Jarosiewicz - Katedra UNESCO Ekohydrologii i Ekologii Stosowanej, Uniwersytet Łódzki; Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii PAN
- 13.15 – 13.30 Prelekcja: NGO i wiejskie dziedzictwo wody (15 minut)
Jacek Pietrusiak – Fundacja Wspomagania Wsi
- 13.30 – 14.00 Pytania
- 14.00 – 15.00 **Przerwa obiadowa** 🍽️
- 15.00 – 16.00 Dyskusja: Na letnisku, nad wodą – polski i mazowiecki krajobraz wypoczynku w XX i XXI wieku (60 minut)
Anna Cymer, Szczepan Żurek
- 16.00 – 17.30 Warsztaty i spacer do wyboru (90 minut)

Woda w zabytkowych założeniach ogrodowych – perspektywa projektanta, aspekty praktyczne – warsztaty

Weronika Sęczek

Wodne interwencje w mieście – warsztaty hydrobotaniczne

Małgorzata Kuciewicz, Simone De Iacobi – grupa projektowa Centrala

Dziedzictwo i bogactwo wody – spacer przyrodniczy po międzywalu Wisły

Łukasz Poławski

OPISY WARSZTATÓW

Weronika Sęczek

Woda w zabytkowych założeniach ogrodowych – perspektywa projektanta, aspekty praktyczne

Z czym wiążą się działania projektowe w zabytkowych parkach i ogrodach, gdy w grę wchodzi woda – staw, kanał, fontanna czy rów? Podczas warsztatu przyjrzymy się praktycznym aspektom projektowania i formalno-prawnym procedurom związanym z pracami przy elementach wodnych. Dowiemy się, kto w świetle prawa budowlanego odpowiada za roboty budowlane przy obiektach wodnych oraz poznamy tajniki funkcjonowania parkowych układów wodnych.

Małgorzata Kuciewicz, Simone De Iacobi – grupa projektowa Centrala

Wodne interwencje w mieście – warsztaty hydrobotaniczne

Przywracanie ekosystemów wodnych to fundament odporności miast. Mokradła, sadzawki i wodne cieki „regulują mikroklimat i otwierają miasto na dynamiczne przepływy wody” – chłoną nadmiary i powoli oddają je wtrąckie suszy. Ważne są działania w skali mikro, np. donic z roślinami wodnymi, które oczyszczają wodę. Tworzenie lokalnych stref wytchnienia to odpowiedź na nagrzewanie się miast. Grupa Centrala podzieli się praktyczną wiedzą na temat wodnego ogrodnictwa, jak zakładać stawiki bez komarów i bezwonne, za to atrakcyjne dla ptaków i zapylaczy. Architekci opowiedzą o mazowieckich tradycjach i zapomnianych praktykach, do których warto wrócić.

Łukasz Poławski

Dziedzictwo i bogactwo wody – spacer po międzywalu Wisły

Zapraszamy Państwa na spacer przyrodniczy po urokliwym międzywalu Wisły w środku Warszawy, bezpośrednio sąsiadującym z naszym miejscem obrad. Trasa spaceru wiedzie od nadwiślańskich bulwarów w warszawskiej dzielnicy Śródmieście przez Most Księcia Józefa Poniatowskiego na drugi brzeg Wisły w dzielnicy Praga Południe, gdzie będziemy poruszać się

ścieżkami pośród zalewowych zadrzewień i plaż. Jest to miejsce o wyjątkowym znaczeniu przyrodniczym, a jego walory miały szczególnie wpływ na kulturę i historię Warszawy, Mazowsza, Polski. Aktualnie rzeka Wisła na tym odcinku wchodzi w skład Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły, stanowi również ważny korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. O nieprzeciętnych walorach krajobrazowych i dziedzictwie kulturowym z nich wynikającym będziemy mogli posłuchać i porozmawiać w trakcie naszej krótkiej wyprawy. Naszym przewodnikiem będzie Łukasz Poławski, od lat zajmujący się kształtowaniem, edukacją, turystyką i ochroną środowiska w Dolinie Środkowej Wisły.

BIO

Bogna Świątkowska – polska dziennikarka i promotorka kultury. Prezeska założonej przez siebie Fundacji Nowej Kultury Bęc Zmiana, z którą zrealizowała kilkadziesiąt projektów poświęconych przestrzeni publicznej, architekturze i projektowaniu. Inicjatorka i redaktorka naczelną czasopisma poświęconego kulturze współczesnej „Notes na 6 tygodni”. Wcześniej naczelną pierwszego polskiego popkulturalnego miesięcznika „Machina” (1998–2001), autorka licznych tekstów, wywiadów, programów radiowych i telewizyjnych poświęconych współczesnej kulturze popularnej. Stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2014). Członkini Społecznej Rady Kultury przy prezydencie m.st. Warszawy (2012-2015), Rady Architektury i Przestrzeni Publicznej m.st. Warszawy (2015-2018), a także Zespołu Ekspertckiego ds. Kultury Lokalnej przy Narodowym Centrum Kultury (2015-2017). Absolwentka kierunku Zarządzanie i przywództwo na uniwersytecie SWPS.

Marcin Dawidowicz – Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków. Zabytkoznawca, absolwent kierunku Ochrona Dóbr Kultury, specjalność konserwatorstwo, w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ponadto ukończył studia podyplomowe z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego (miasto historyczne) na Politechnice Warszawskiej oraz był słuchaczem Akademii Dziedzictwa Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie. Wieloletni pracownik i kierownik Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie oraz Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Swoje zainteresowania zawodowe koncentruje wokół teorii i praktyki wartościowania zabytków, historii organizacji służb ochrony zabytków w Polsce, ochrony prawnej dziedzictwa powojennego modernizmu. Ponadto aktywnie działa na polu współpracy z organizacjami społecznymi i społecznymi opiekunami zabytków.

Krystyna Jędrzejewska-Szmek – artystka, biologka i badaczka. Osią jej zainteresowań są powiązania i napięcia międzygatunkowe. Jej praktyka jest oparta na badaniach, inspirowana nauką zachowującą do niej krytyczny

stosunek. Poszukuje różnych rodzajów wiedzy łącząc ze sobą dyskurs naukowy z wiedzą ucieleśnioną. Przez wiele lat pracowała w Ogrodzie Botanicznym UW, interesuje się krytycznymi studiami nad roślinami (critical plant studies). Pracuje głównie w sferze wizualnej, ale też jako autorka tekstów i animatorka różnego rodzaju działań społecznych i warsztatów. Współautorka nagradzanego artbooka *Tropicale*, który porusza kwestie relacji botaniki z kolonializmem. Członkini Grupy ZAKOLE, która skupia się na poszukiwaniu sposobów opowiadania i doświadczania terenów takich jak bagna oraz przybliżania perspektywy zamieszkujących je istot.

Michał Kępski – historyk i kurator. Doktorant Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, gdzie pod opieką naukową prof. dr hab. Ewy Domańskiej i dra Mikołaja Smykowskiego przygotowuje rozprawę pod tytułem „Dziedzictwo wody. Studium przypadku rzeki Warty w Poznaniu w XIX-XX wieku”. Od 2013 roku związany z Poznańskim Centrum Dziedzictwa. Autor takich wystaw, jak „Elektrownia Garbary. Dokument potencjalny” (2017), „Warta. Ćwiczenia z wyobraźni” (2024/25). Współredaktor pierwszego polskiego tłumaczenia książki Freemana Tildena „Interpretacja dziedzictwa” (2019).

dr Stanisław Kordasiewicz – doktor nauk prawnych, pracownik wydziału „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego. Pomiędzy 2018 a 2023 rokiem koordynował międzynarodowy projekt naukowy COLING, w ramach którego ściśle współpracował z użytkownikami języków zagrożonych oraz przedstawicielami społeczności rdzennych. Jego zainteresowania badawcze obejmują historię prawa, ochronę praw językowych, wdrożenie praw społeczności rdzennych oraz dynamiczny rozwój praw natury (Rights of Nature). Autor rozdziału na temat ochrony prawnej rzeki Whanganui oraz uzasadnienia do projektu ustawy nadającej osobowość prawną dla rzeki Odry. Popularyzator nauki, zaangażowany w rozwój współpracy pomiędzy ośrodkami badawczymi, społecznościami lokalnymi oraz społeczeństwem. Współorganizator dwóch edycji festiwalu Własnymi słowami.

Paweł Średziński – doktor nauk humanistycznych, historyk, publicysta, dziennikarz, miłośnik przyrody. Autor książek dwóch tomów poświęconych Puszczy Knyszyńskiej - „Puszcza Knyszyńska. Opowieści o lesunach, zwierzętach i królewskim lesie, a także o tajemnicach w głębi lasu skrywanych” - „Syria. Przewodnik po kraju, którego nie ma”, „Łoś. Opowieści o gapiszonach z krainy Biebrzy” oraz „Rzeki. Opowieści z Mezopotamii, krainy między Biebrzą i Narwią”. Przez kilkanaście lat pracował w organizacjach zajmujących się ochroną przyrody. Obecnie wspiera Fundację Dziedzictwo Przyrodnicze. Publikuje m.in. w OKO.press i „Więzi”. Píše o przyrodzie, ludziach, pograniczu, Bliskim Wschodzie i Afryce. Jeden z bohaterów książki Marcina Dorocińskiego „Na ratunek. Rozmowy o zwierzętach, naturze i przyszłości naszej planety”. W 2025 r. ukazała się jego najnowsza książka, którą napisał wspólnie z Rafałem Kowalczykiem, „Borsuk. Władca ciemności. Biografia nieautoryzowana”.

Anka Wandzel – eseistka, antropolożka, matka dwójki dzieci, członkini spółdzielczej farmy MOST. Autorka tekstów o splotach środowiska, kultury i pracy opiekuńczej w „Dwutygodniku”, „Miesięczniku Znak”, „Przekroju” i „Ładnym Bebe”. W 2024 roku otrzymała stypendium literackie m.st. Warszawy i uczestniczyła w rezydencji artystycznej „Wspólne pole” w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski. Od 2023 roku prowadzi na „Oko.press” cykl opowieści „Rośliny zza rogu” o miejskich drzewach i chwastach. Wcześniej studiowała i wykladała w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego i była laureatką nagród Fundacji GESSEL dla Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki. Urodzona w 1990 roku w Poznaniu, od dwudziestu pięciu lat mieszka w Warszawie, gdzie czyta, gotuje i łązi z dziećmi po mieście, poszukując po krzakach nadziei w dobie zmian klimatu.

Jan Piotrowski – Pełnomocnik Prezydenta m.st. Warszawy ds. Wisty. Od początku pracy w samorządzie związany i zaangażowany w kwestię warszawskiego odcinka Wisty. Najpierw jako inspektor a następnie specjalista do spraw komunikacji społecznej. W ramach zadań realizowanych pierwotnie w Biurze Marketingu m.st. Warszawy od 2015 roku zaangażowany we współtworzenie, koordynację i opiekę nad kampanią edukacyjną Dzielnica Wisła, Warszawski Plażowy... Od 2020 roku w Zarządzie Zieleni m.st. Warszawy pełni funkcję Pełnomocnika Prezydenta ds. Wisty. Do priorytetowych wyzwań codziennej pracy należy współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach Branżowej Komisji Dialogu Społecznego, mieszkańcami i przedsiębiorcami. Oprócz bieżących obowiązków związanych z promocją i animacją oraz edukacją na temat walorów przyrodniczych i rekreacyjnych Wisty w Warszawie, wspieram zadania inwestycyjnych w ramach przebudowy otoczenia Portu Czerniakowskiego i Żerańskiego, angażuje się w rozwój stuletniej żeglugi pasażerskiej oraz tworzenie i modernizacja przestrzeni i warunków do działań w ramach aktywności kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych nad Wisłą w Warszawie. Z wykształcenia socjolog kultury zainteresowany zjawiskami społecznymi o charakterze miastotwórczym, sposobami wspierania pozaekonomicznej aktywizacji przestrzennej i metodami pozaekonomicznej witalizacji. W powierzonych zadaniach zawodowych najbardziej docenia ich interdyscyplinarność.

Dzielnica Wisła – nieformalna dzielnica Warszawy. Przestrzeń otwarta dla wszystkich, pełna kultury, sportu i relaksu, łącząca miasto z naturą. Ścieżki rekreacyjne i przyrodnicze na obu brzegach prowadzą przez chronione obszary przyrody objęte programem Natura 2000. Nad Wisłą żyje ponad 150 gatunków ptaków, a w samej rzece ponad 30 gatunków ryb. Większość z nich objęta jest ochroną. Na co dzień warszawiacy mogą również spotkać tam zwierzęta, takie jak raki, bobry czy wydry. Warszawski odcinek Wisty stanowi naturalny korytarz napowietrzający i migracyjny dla zwierząt. Wzdłuż utwardzonych leśnych duktów możemy dojechać do sześciu miejskich plaż - Tarchomin, Żoliborz Rusałka, Poniatówka, Saska i Romantyczna.

dr Paweł Jarosiewicz – badacz i innowator w dziedzinie biotechnologii ekohydrologicznych. Opatentował i wdrożył na rynek technologię usuwania zanieczyszczeń z ekosystemów wodnych, za którą otrzymał m.in. złoty medal na prestiżowych targach innowacyjności Concorus Lepine w Paryżu. Jest założycielem i opiekunem naukowym Studenckiego Koła Naukowego Ekohydrologii oraz globalnej sieci młodych ekohydrologów Ecohydrology Youth Network w porozumieniu z UNESCO. Jego zaangażowanie zostało zauważone i uhonorowane medalem Universitas Lodzensis Alumno Laude Dignissimo za aktywność na rzecz Uniwersytetu Łódzkiego. Autor ponad 20 publikacji naukowych i 2 patentów związanych z zasobami wodnymi. Adiunkt w Katedrze UNESCO Ekohydrologii i Ekologii Stosowanej UŁ oraz w Europejskim Regionalnym Centrum Ekohydrologii PAN.

Fundacja Wspomagania Wsi – misją Fundacji jest wspieranie rozwoju terenów wiejskich, w tym inicjatyw gospodarczych i społecznych mieszkańców wsi i małych miast oraz inicjatyw związanych z poprawą stanu infrastruktury obszarów wiejskich. Fundacja wspomaga działania gospodarcze i społeczne oraz wysiłki związane z poprawą jakości życia na terenach wiejskich. Ponadto wspiera rozwój kulturalny i oświatę oraz sprzyja działaniom na rzecz organizowania opieki społecznej, ochrony środowiska naturalnego i polepszenia ładu przestrzennego.

Anna Cymer – historyczka architektury, absolwentka historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim, zajmuje się popularyzacją wiedzy na temat architektury. Pisuje zarówno do mediów popularnych, jak branżowych, związana z portalem Culture.pl. Autorka książek: "Architektura w Polsce 1945-1989" oraz "Długie lata 90. Architektura w Polsce czasów transformacji".

Szczepan Żurek – geograf, kartograf, hydrolog, absolwent geografii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Członek Towarzystwa Krajoznawczego Krajobraz oraz nauczyciel geografii w liceum "Bednarska" w Warszawie. Piechur, cyklista, kajakarz, żeglarz, wielbiciel mikrowypraw i podróży w miejsca nieoczywiste.

Weronika Sęczek – projektantka, hydrotechnik z uprawnieniami budowlanymi i dyplomowany architekt krajobrazu, specjalistka ds. wodnych w ujęciu zarówno technicznym, jak i środowiskowym. Absolwentka Inżynierii Środowiska na SGGW oraz Inżynierii Wodnej na Politechnice Warszawskiej. Ukończyła także studia podyplomowe z historii sztuki, wieńcząc je pracą dyplomową poruszającą temat symboliki wody w sztuce ogrodowej. Wielokierunkowe wykształcenie z powodzeniem wykorzystuje w pracowni projektowej Midori Studio, świadczącej usługi projektowe w zakresie inżynierii wodnej i architektury krajobrazu. Specjalizuje się w błękitno-zielonej infrastrukturze, rozwiązaniach opartych na przyrodzie NBS (ang. nature-based solutions), operatach wodnoprawnych oraz rozpoznaniu formalno-prawnym inwestycji.

Dodatkowo od lat na łamach branżowego magazynu "Zieleń Miejska" wyd. Abrys, śledzi trendy współczesnej architektury krajobrazu i odkrywa tajniki gospodarowania wodą opadową w mieście. Prywatnie pasjonatka historii sztuki ogrodowej oraz Japonii, zakochana w drzewach i warszawskich parkach.

Centrala – grupa projektowa, którą dziś tworzą **Małgorzata Kuciewicz** i **Simone De Iacobis**. Pracownia zajmuje się nie tylko projektowaniem, ale przede wszystkim poszerzaniem pola debaty o architekturze, inspirowaniem interdyscyplinarnych działań związanych z architekturą i dizajnem, tworzeniem projektów artystycznych służących krytycznej wypowiedzi na temat polskiej przestrzeni. Realizowane przez Centralę przedsięwzięcia łączą w sobie wiele dyscyplin, wykraczając poza ramy tego, co rozumie się pod pojęciami architektura czy urbanistyka. Współtwórcy projektu wystawy, która reprezentowała Polskę podczas 16. Międzynarodowego Biennale Architektury w Wenecji w 2018 roku.

Łukasz Poławski – zootechnik, specjalista ornitologii, teriologii i herpetologii. W 2004-2011 wolontariusz i współpracownik SGGW, Fundacji Nasza Ziemia, Ogólnopolskiego i Stołecznego Towarzystwa Ochrony Ptaków, Centrum Ochrony Mokradeł. W okresie 2011- 2017 pracował w Zarządzie Mienia m.st. Warszawy zatrudniony do realizacji projektów z zakresu ochrony przyrody wislawarszawska.pl, lakawarszawska.pl. W okresie 2017-2022 był związany z Zarządem Zieleni m.st. Warszawy, gdzie koordynował projekty szuwarwarszawski.pl, ekorytarze.pl. Aktualnie Przedsiębiorca Pracowania przyrodnicza EtnoEko oraz Członek Centrum Ochrony Mokradeł, Komitetu Ochrony Orłów, Rady Koordynacyjnej Rezerwatu Biosfery UNESCO Puszcza Kampinoska.